

На Берлін!

Вандроўка па былой «сталіцы свету»

Віктар КОРБУТ,
журналіст

Агульнавядома, што кайзераўскі ўрад Германіі ў 1918 годзе не прызнаў нашай дзяржавы ў форме Беларускай Народнай Рэспублікі, хоць у Берліне і дзейнічала яе дыпламатычная місія. Затое ў 1923 годзе рэйхстаг Германіі ратыфікаваў дагавор з Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай Беларусь, прызнаўшы яе дэ-юре і дэ-факта. Менавіта таму летась адзначалася 20-годдзе не ўсталявання, а аднаўлення дыпламатычных адносін між нашымі дзяржавамі.

Рыхтуючыся да падарожжа ў Берлін, я думаў і пра тое, што гэты горад большасць беларусаў дагэтуль успрымае ў кантэксце стэрэатыпа «вайна і немцы». Для тых, хто там не быў, Берлін – гэта нейкі неадушаўлены прадмет Вялікай Айчыннай вайны, які трэба «ўзяць». А які ж ён на самай справе – горад, што налічвае больш за 750 гадоў сваёй гісторыі? Праўда, цяпер ужо ён не прэтэндуе на годнасць «сталіцы свету», але па-ранейшаму вабіць да сябе мільёны людзей.

Горад на балоце

Назва Берліна – славянская. Можна, вядома, часцей пачуць версію, нібыта горад «паходзіць» ад мядзведзя (Bär), пра што ўскосна сведчыць яго герб. Але ж гэта не больш як народная этымалогія: усё адно, што Мінск, даўні Менск – ад слова «мяняць». Папраўдзе, найменне сталіцы ФРГ вельмі праявіснае: ад палабскага кораня berl-/birl-, што значыць «балота, багна». Берлінцы – людзі на балоце. А першыя насельнікі – палабы, славянскае племя, што растварылася ў сучасных усходніх немцах, як, да слова, яцвягі ў беларусах.

Цікава, што Берлін – гэта дзіця двух местаў: Кельна, які ўзнік па адзін бок ракі Шпрэ ў 1237 годзе, і ўласна Берліна, згаданага ў хроніках у 1244-м. У 1307-м яны злучыліся ў адно, і месцічы збудавалі агульную ратушу.

Каб убачыць, як жылі першыя берлінцы, трэба ісці ў Новы музей: там выстаўлены

рэшткі сціплай культуры насельнікаў берагоў Шпрэ. У вітрыне выкладзены матэрыялы з раскопак Музейнага вострава – прадметы, пра якія паведамляецца, што яны бяспрэчна належалі славянам, якія тысячы гадоў таму знаходзіліся прыкладна на тым жа жыццёвым узроўні, што і крывічы з дрыгавічамі.

Паміж намі толькі Польшча

Першая згадка пра Беларусь, якая трапілася на вочы ў Берліне, – жалобная: гэта табліца з назвамі нацысцкіх канцлагераў, сярод якіх значыцца і адзін «наш» – Trostenez. Стэнд з тапонімамі, ад якіх стыне кроў у жылах нават у сонечнае надвор’е, пастаўлены на самым ажыўленым турыстычным пятаку – ля ўваходу на станцыю гарадской электрычкі Wittenberg-Platz, побач з лепшым універмагам Еўропы KaDeWe.

Пра сучасную Беларусь немцы не ведаюць амаль нічога.

– Дзе твая краіна? – пытаецца тамтэйшы журналіст. – У Еўропе? Ці часткай у Азіі? Табе патрэбна віза, каб прыехаць у Германію? 60 еўра? Не можа быць! Хіба Беларусь не ў Еўрасаюзе?

Я стрымана растлумачваю:

– Мы суседзі. Паміж намі толькі Польшча. Мы знаходзімся ў геаграфічным цэнтры Еўропы.

ПРА АЎТАРА

КОРБУТ Віктар Андрэевіч.

Нарадзіўся ў 1981 годзе ў г. Мінску. У 2003 годзе скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры.

У 2002–2007 гадах працаваў спецыяльным карэспандэнтам газеты «Савецкая Беларусія», у 2007–2009 гадах – аглядальнік газеты «Турызм і аддых», у 2009–2010 гадах – рэдактар аддзела культуры «Народнай газеты». З 2010 года – спецыяльны карэспандэнт газеты «Савецкая Беларусія». Аўтар кнігі «Мінск. Лучший вид на этот город».

Паказваю відэа з відамі Мінска, Полацка. Калега ў захапленні: беларускія краявіды яму спадабаліся.

За ўсё трэба плаціць

Першыя крокі па берлінскай зямлі я зрабіў апоўначы, сышоўшы з цягніка на Усходнім чыгуначным вакзале (Ostbahnhof). Перш за ўсё пайшоў шукаць, дзе купіць білет на метро. На вакзале кіёскі зачыненыя. На станцыі гарадской электрычкі стаяць аўтаматы. Аднак апараты прымаюць толькі дробныя купюры. Разбіць 100 еўра няма дзе. Што рабіць?

Варыянт – скарыстацца карткай. Але ў Беларусбанку мне аформілі крэдытку сістэмы Visa, а ў Германіі аддаюць перавагу Maestro. Хто ж ведаў? Грошы ёсць, але патраціць іх не магу. Можна рызыкнуць праехаць некалькі станцый зайцам. Калі толькі не ўвойдуць кантралёры. Інакш штраф – 420 тыс. (тут і далей кошты падаюць беларускіх рублях).

За тыдзень знаходжання ў Берліне з кантралёрамі я так і не «пазнаёміўся». Нашы маршруты не скрыжоўваліся ні днём, ні ноччу. Квіток купіў на наступны дзень: праязны на тыдзень за 285 тыс. Адна паездка каштуе 25 тыс. Гэта быў мой першы псіхалагічны шок ад «капіталістычнага раю». Няцяжка падлічыць, што калі немец купляе «пропуск» на ўсе віды транспарту на месяц, то плаціць столькі ж, колькі беларус выдаткаваў бы на гадавы праязны. Але ж і ў заробках розніца істотная.

Рэальнасць тамтэйшага жыцця такая: паводле падлікаў Рэйн-Вестфальскага інстытута эканамічных даследаванняў, сярэдні даход жыхара ФРГ складае 28 млн 350 тыс. рублёў у месяц. Не спяшайцеся зайздросціць! Са слоў маёй берлінскай прыяцелькі, арэнда двухпакаёвай кватэры ёй з мужам каштуе крыху больш за 6 млн плюс камуналка каля 2 млн, у залежнасці ад расходу вады і цяпла, Інтэрнэт – 300 тыс. А знаёмаму з Галандыі, які прыехаў жыць і працаваць у Берлін, аднапакаёўка каштуе 5 млн 500 тыс. рублёў, праўда, пры гэтым «усё ўключана» – і плата ўласніку жылля, і выдаткі на камунальныя паслугі. Жыць можна.

Але ёсць і такія, хто не жыве, а існуе. Аразу па прыбыцці на Усходні чыгуначны вакзал я ўбачыў нямую карціну: людзей,

што корпаліся ў сметніках, шукаючы ежы. На маіх вачах бабулька вылізвала пакунак з-пад мармеладу. Проста як у савецкіх прапагандысцкіх рэпартажах! Але ж і гэта – праўда тамтэйшага жыцця.

Цэны на прадукты ў берлінскіх супермаркетах прыкладна такія ж, як у Мінску. А вось хот-дог за 20 тыс. рублёў або бутэлекка вады за 30 тыс. у вулічных прадаўцоў, згадзіцеся, б'юць па кішэні.

Здань сцяны

Без даведніка сёння турысту цяжка зразумець, дзе пралягала мяжа паміж Заходнім і Усходнім Берлінам. Толькі прыгледзеўшыся можна ля Брандэнбургскай брамы і Рэйхстага прыкмеціць выкладзеную каменьчыкамі лінію на месцы былой сцяны, што падзяляла горад на дзве часткі.

Цяпер няма двух Берлінаў. Іх многа. Кожны раён – як асобны свет. Ёсць Кройцберг, дзе пераважна жывуць людзі вельмі сціплага дастатку. Тут час ад часу праходзяць дэманстрацыі з сацыяльнымі патрабаваннямі, пік якіх прыпадае на 1 Мая і ча-

▼ Дацягнуцца да нябёсаў: Берлінская тэлевежа – найвышэйшы будынак Германіі і кірха Святой Марыі – найдаўнейшы храм горада

сам заканчваецца біццём вітрын у крамах. Іншае аблічча Берліна – фэшэнебельнае: ціхі пасёлак Далем з палацамі «арыстакратыі» і патанаючымі ў зеляніне пасольствамі. Але чамусьці пераважна – «экзатычных» краін Афрыкі.

Розныя колеры талерантнасці

Еду ў цягніку падземкі, у вагон увальваецца кампанія хлопцаў нападпітку. Крычаць, улюлюкаюць. (У метро няма турнікетаў і кантролю. Зайсці можа кожны. Ты мусіш сам, як падказвае сумленне, набыць квіток і пагасіць яго.) Пасажыры цярпліва слухаюць «канцэрт». Адзіным чалавекам, хто не вытрываў і зрабіў заўвагу, аказалася пані, якая сядзела насупраць мяне. Па тым, як яна разгадвала крыжаванку ў рускамоўнай газеце, я зразумеў: наша. Нашы «паліткарэктнасці» не навучаны – маўчаць не будуць.

Хамства – з’ява інтэрнацыянальная. Культура ў кожнай краіне свая – у тым ліку паводзінаў і стаўлення адзін да аднаго.

Берлін ганарыцца сваім касмапалітызмам і лічыцца адным з самых талерантных гарадоў Еўропы. Госць тут хутка праходзіць адаптацыю ды становіцца гаспадаром. Зусім нармальна, калі па вуліцы ідзе школьны клас,

а сярод школяроў немцаў, дай бог, каб была палова. Астатнія – выхадцы з Афрыкі, Азіі – ад Егіпта да В’етнама. Але выхавацелька да ўсіх аднолькава пяшчотная і ўважлівая.

Я ні разу не спаткаўся з тым, каб хтосьці на кагосьці паглядзеў крыва толькі таму, што ў яго іншы колер скуры. Можна сказаць, у Берліне – усе адначасна і немцы, і «грамадзяне свету». У цябе могуць спытаць, адкуль ты. Але толькі ў бары, дзе заўсёды многа замежнікаў і людзі шукаюць чагосьці агульнага між сабой, каб разгаварыцца, або ў краме, калі прадавец пацікавіцца, на якой мове з табой зручней абмеркаваць упадабаны тавар.

У Берліне, як і ў нас, дамы абсталяваны дамафонамі, але замест нумароў кватэр – прозвішчы уладальнікаў. Бывае, што нямецкіх менш, чым турэцкіх. У горадзе ёсць квартал, дзе шмільды на крамах сведчаць, што там пануюць туркі, аднак нельга сказаць, каб «турэцкае пытанне» ў сталіцы Германіі існавала як фактар рэальнага жыцця. На нямецкай эстрадзе ёсць некалькі артыстаў, якія нават не мянялі сваіх турэцкіх імён і прозвішчаў на еўрапейскія псеўданімы, але яны ў першых радках хіт-парадаў, бо добры голас і яркі артыстызм, згадзіцеся, не маюць нацыянальнасці.

Германія за палову дваццатага стагоддзя вылечылася ад нацызму ды іншых крайнасцей. За адзін дзень я ўбачыў дэманстрацыі на бульвары Курфюрстэндам ці то анархістаў, ці то зялёных, ля Рэйхстага – змагароў за свабоду Тыбета, якія падыходзілі да гараджан і прапаноўвалі падпісаць нейкую адозву. І ўсё ж у Берліне большасць людзей жыве звычайна, па-за палітыкай. Але кожны мае сваю жыццёвую пазіцыю і выказвае яе на выбарах. Галоўнае, што ў грамадстве прынята як норма: людзі могуць быць рознымі і пры гэтым суіснаваць разам, якімі б істотнымі не былі іх адрозненні.

Ксенафобскія настроі ўзнікаюць у грамадствах, дзе людзі не здаволены ўзроўнем свайго жыцця і гатовы абвінаваціць у гэтым нават тэлеграфны слуп. Нягледзячы на тое, што ў Берліне цяпер няма беспрацоўных (мне часта трапляліся такія людзі, а паводле статыстыкі – іх пад 14%) і выхадцаў з іншых краін, сацыяльная або нацыянальная напружанасць тут не адчуваецца.

Традыцыі мультыкультуралізму ў горадзе даўнія. Пасля крывавай Трыццацігадовай вайны пачатку XVII стагоддзя, калі ка-

▼ Пад купал Рэйхстага пускаюць усіх

толікі ішлі на пратэстантаў, Берлін стаў горадам, у якім знаходзілі прытулак пакрыўджаныя з усёй Еўропы: яўрэйскія ўцекачы з Аўстрыі, французскія гугеноты.

Не пакінуць мовы нямецкай, каб не ўмерці

Што яднае берлінцаў, зрэшты, як і ўвогуле жыхароў ФРГ? Гэта перадусім павага да правоў асобы і агульная для ўсіх мова. Ты маеш права быць сабой. Але, жывучы ў Германіі, мусіш навучыцца гаварыць па-нямецку. Гэта – першая ўмова інтэграцыі ў грамадства. Не англійская, а нямецкая мова, якая, дарэчы, лічыцца «другой замежнай» у Венгрыі, Славеніі і іншых дзяржавах Цэнтральнай Еўропы. Немцы прайгралі дзве сусветныя вайны, але іх культура захавала многа пазіцый на колішніх «ускраінах». Краіна адкрыта для эмігрантаў, але пры гэтым немцы строга сочаць, каб не парушыць сваю нацыянальную ідэнтычнасць.

Мясцовы жыхар, з якім я разгаварыўся позна ўвечары ў бары, патлумачыў на мове Шэкспіра:

– Днём Берлін гаворыць па-нямецку, а ноччу – па-англійску. Бо ноччу турыстаў на вуліцах больш, чым карэнных жыхароў. І ў гэтым для нас, немцаў, няма нічога страшнага. Наадварот: мы адкрытыя для свету, рады гасцям. А калі ноч міне, – зноў прыйдзе дзень.

Няма таго, што раньш было

Трэптаў-парк, дзе стаіць манумент савецкаму салдату, які выратаваў у 1945 годзе нямецкую дзяўчынку, мне вядомы яшчэ з 6-га класа школы: пра гэта расказвалі на ўроку нямецкай мовы. Насупраць парку – наша пасольства. Спакойная мясціна. Машын на вуліцы мала. Прахожыя рэдкія. Больш веласіпедыстаў. Тут гаспадарыць птушкі: пяюць кругласутачна. Райская мясціна.

Месца, дзе чырвонаармеец Мікалай Масалаў здзейсніў подзвіг, – у іншым раёне горада, ля закрытага аэрапорта Тэмпельгоф. Аэравакзал пабудаваны ў 1930-я гады, а ў будучым, мабыць, будзе пераабсталяваны ў гандлёвы цэнтр або пад офісы. Пра тое, што ў 1945-м тут ішлі жорсткія баі і Масалаў выратаваў дзіця, памятнага знака

▲ Веласіпед для берлінца – звычайны від транспарту

я не знайшоў. Але ці ўсе памятныя мясціны ўвекавечаны ў Беларусі? Кожную пядзю зямлі мармурам не пазначыш. Хаця мо і варта было б: каб нішто не забывалася.

Другая сусветная вайна адбілася на лёсе Берліна не менш, як на лёсе Мінска. Наша сталіца была знішчана ў 1941 і 1944 гадах нацысцкімі бомбамі. І калі глядзіш здымкі горада пасля вызвалення і кінахроніку 1954 года, то здзівішся, як хутка ўдалося ўзняць яго цэнтр з руінаў. Але да сённяшняга дня яшчэ застаюцца пляцоўкі, дзе да 1941 года віравала жыццё, а сёння – толькі вецер. Гэта ў нас.

Аднаўленне Берліна таксама доўжыцца дагэтуль. У горадзе яшчэ многа пустак, дзе некалі стаялі жылыя кварталы, а цяпер – толькі газон. Па-першае, гэта абшары ўздоўж колішняй Берлінскай сцяны. Па-другое, дастаткова паглядзець кінахроніку 1945 года, каб пераканацца, што на целе нямецкай сталіцы, бадай, не заставалася жывога месца пасля ўдараў авіяцыі саюзнікаў.

Вядома, усяго гэтага магло б не быць – гэтых руін і пустак, шалёных грошай, укладзеных у адбудову, калі б не шаленства Гітлера, які пачаў вайну.

У фільме 1934 года «Стары Берлін» вы можаце ўбачыць кварталы на беразе ракі Шпрэ, якія нагадваюць рыжскія вулкі.

Шчыльна прыстаўленыя адзін да аднаго 2–3-павярховыя дамы, пыльны брук – бо лета і спека, з вузкіх дзвярэй пад’ездаў старых камяніц у маленечкія скверы выбягаюць радасныя дзеці, побач – п’юць каву, піва гараджане. Ціша, спакой – тут, у засені дрэў, ля ракі.

Побач – бульвар Унтэр-дэн-Ліндэн (Пад Ліпамі), які пачынаецца ад Музейнага вострава і цягнецца да Брандэнбургскай брамы. Тут – іншае жыццё. Гудзяць аўтамабілі, праносяцца 2-павярховыя аўтобусы: што ў 1934-м, што цяпер. Нібыта нічога не змянілася. Але той Берлін, які захоўваў стары нямецкі – не імперскі, але яшчэ сярэдневяковы, «бюргерскі» – дух, не існуе. Пра той зніклы горад нагадвае хіба Мікалаеўскі квартал (Nikolaiviertel) ля кірхі Святога Мікалая. Знішчаны ў час вайны, ён быў адноўлены ў канцы XX стагоддзя. На жаль, аўтэнтычнага там засталася мала. Некалькі старых дамоў. Рэшта – стылізаваныя пад даўніну. Усё адно што Траецкае прадмесце або вуліца Зыбіцкая ў сучасным Мінску.

Круцім педалі

Шпацыруючы ад Трэптаў-парку праз сціплы Кройцберг да прэстыжнага раёна Мітэ (у перакладзе – сярэдзіна) з мініс-

тэрскімі будынкамі і моднай галерэяй Lafayette, я заўважыў, што сярэднестатыстычны берлінец – гэта зусім не ўладальнік добрай нямецкай машыны, а гаспадар усяго толькі сціплага веласіпеда. Людзі пакідаюць іх на вуліцах, не баючыся, што пасля там не знойдуць. Ноччу нават у кустах могуць стаяць галерэі «велікаў». Вядома, часам іх крадуць. Але гэта ўсё адно найтаннейшы і найзручнейшы від транспарту, калі не лічыць сваіх ног і метро.

Зрэшты, я так і не звыхся, што галоўныя на берлінскіх тратуарах – не пешаходы, а веласіпедысты. Ім адмераны даволі шырокія трасы – прычым прастора адрэзана не ад транспартных магістраляў, а ад ходнікаў. Ідзеш сабе, а насустрач ляціць «гоншчык». Ён можа збочыць. Але па правілах адысці ў бок трэба мне. Па гэтых нешырокіх вуліцах пракладзены яшчэ і лініі гарадской электрычкі.

Берлінскае метро – адно з найстарэйшых у Еўропе, дзейнічае з 1902 года. Фармальна існуюць S-Bahn (наземная электрычка) і U-Bahn (падземная). Але білет на іх адзіны, а лініі ўзаемазвязаныя.

Куды падзеўся Лібкнехт?

Алея Карла Маркса – аналаг мінскага праспекта Незалежнасці. Калісьці гэтая вуліца была галоўнай у сталіцы ГДР, нейкі час насіла імя Сталіна (па-нямецку савецкага правадыра клічуць мудрагеліста: Шталін), таму і забудаваная ў духу «сталінскага» ампіру, як і галоўная магістраль Мінска.

З уз’яднаннем Берліна імя Карла Маркса не выкраслілі з гарадской тапанімікі. Хаця вядома першапачатковая назва магістралі – Вялікая Франкфурцкая вуліца. Усё ж Маркс на радзіме мае трохі іншы імідж, чым у нас. Гэта зусім не ідэолаг савецкай імперыі, а бацька сацыялізму, ідэі пра сацыяльную справядлівасць. Адчуйце розніцу. Ва ўсякім разе, для мільёнаў выбаршчыкаў і 500 тыс. членаў Сацыял-дэмакратычнай партыі Германіі «дзядуля Маркс» – ікона.

Алея Маркса злучаецца з вуліцай Карла Лібкнехта. Гэты дзееч быў у пашане ў часы ГДР. Захаваўся фасад Гарадскога палаца, з якога Лібкнехт у 1918 годзе спрабаваў абвясціць посткайзераўскую Германію сацыялістычнай рэспублікай. У час вайны палац згарэў, і пасля гэдэраўскія ўлады яго знеслі. А кавалак мемарыяльнай сця-

▼ Такіх храмаў два: яны блізныя і стаяць на адным пляцы злева і справа ад Нямецкага драматычнага тэатра: адзін – Французскі сабор, другі – Нямецкі

ны застаўся як памяць пра рэвалюцыянера. Цяпер старадаўнюю рэзідэнцыю аднаўляюць.

Патсдамскі пляц (Potsdamer Platz) – сімвал новага Берліна. Яшчэ да Другой сусветнай вайны гэта была самая бойкая частка нямецкай сталіцы. Тут у 1924 годзе з’явіўся першы ў Еўропе святлафор. У кварталах пры пляцы знаходзіліся як урадавыя ўстановы, так і забаўляльныя клубы.

У другой палове ХХ стагоддзя праз плошчу пралягла Берлінская сцяна, якая падзяліла горад паміж ГДР і ФРГ. Тады нават тыя будынкі, што так-сяк ацалелі ў час вайны і нават былі адноўлены, знеслі. Але яшчэ да таго, як у 1961 годзе пачалі ставіць сцяну, на гэдэраўскай частцы пляца з’явіўся пастамент будучага помніка Карлу Лібкнехту. Фігуру пралетарскага правадыра ўсталяваць не паспелі. А каменны куб стаіць дагэтуль – з памятным надпісам, што статуя дзеяча, маўляў, тут з’явіцца. Мабыць, гэтага ўжо ніколі не будзе. Дарэчы, і ў Мінску на плошчы Мяснікова можна наглядаць такую ж карціну. Там яшчэ ў канцы 1950-х гадоў быў устаноўлены мемарыяльны камень, надпіс на якім і па сёння сведчыць пра намер устанавіць помнік «выдатнаму дзеячу Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы А.Ф. Мяснікову».

А вакол Патсдамскага пляца ўсё растуць і растуць новыя гмахі са шкла і бетону. Гэтая частка горада толькі адраджаецца – праз многа дзесяцігоддзяў па вайне. Праходзяць цягнікі ва ўсе канцы Еўропы з чыгуначнага вакзала Патсдамер Пляц. А пра мінулае нагадваюць толькі надпісы гатычным шрыфтам на станцыі «падземкі». Дарэчы, яна ў гады «халоднай вайны» была закрыта як памежная. А сёння – адна з вузлавых.

Спатканне з Неферціці

Наведванне Музейнага вострава – гэта must у культурнай праграме ў Берліне. Тут знаходзяцца багатыя мастацкія галерэі, заснаваныя ў XIX стагоддзі, і кафедральны сабор.

У Старым музеі сабрана самая вялікая ў свеце калекцыя грэчаскай, рымскай і этрускай даўніны. Дзверы сюды адчыніліся толькі ў 1999 годзе – пасля 70-гадовага перапынку.

Да канца ХХ стагоддзя будынкі на Музейным востраве ляжалі ў руінах. Не да ма-

▲ У Старым музеі захоўваюцца антычныя скарбы, а перад ім – папулярнае месца адпачынку гараджан

стацтва было. Цяпер яны – узор рэстаўрацыі «па цагліны». Усе кунсткамеры адбудаваны пасля разбурэнняў Другой сусветнай вайны. А іх экспанаты – ад візантыйскіх абразоў да блізкаўсходніх статуй – змушаюць прыходзіць сюды кожны раз, як апынешся ў Берліне.

Для большасці турыстаў найбольш цікавы Рэйхстаг (Бундэстаг). Дзеля таго каб узяцца на яго купал, змайстраваны брытанцам Норманам Фостэрам, трэба запісвацца загодзя па Інтэрнэце і затым адстаяць чаргу. Але калі выбіраць, то аддайце перавагу ўсё ж Пергамон-музею на Музейным востраве. Сюды звезены па цагліны Брама багіні Іштар з Вавілона і антычны алтар з Пергама – яны сабраны зноўку ў вялізарных залах так, што здаецца, быццам ты не ў еўрапейскай галерэі, а на Блізкім Усходзе да нашай эры.

Новы музей вядомы ў першую чаргу калекцыяй старажытнаегіпецкага мастацтва і скульптурай Неферціці. Яе статуя – адзін з найкаштоўнейшых здабыткаў нямецкай навукі, прадстаўнікі якой у XIX – пачатку ХХ стагоддзя ладзілі адну за адной археалагічныя экспедыцыі на берагі Ніла.

Я ніколі не быў у Егіпце, але здаецца, што па залах кунсткамеры ажыццявіў падарожжа на некалькі тысячагоддзяў назад. Чаго варты папірусы, напісаныя ў III тысячагоддзі да нашай эры! Калі глядзіш на іх – быццам

свет перакуліўся, і бачыш нібы ў люстры адбітак 2013 года – толькі да нашай эры. Не гучыць ужо тая мова, што таямнічымі іерогліфамі занатавана ў манускрыптах, няма тае цывілізацыі, што праславілася багамі і фараонамі. Засталіся толькі даўнія дакументы, якія вучаць адной простаі ісціне: Зямля круглая, і калі дзесьці знікае адна культура, перастае гучаць нейкая мова, у іншым месцы планеты абавязкова народзіцца нешта новае. Калі егіпцяне будавалі піраміды, немцы, як і беларусы, «хадзілі ў лясах». Цяпер з Каіра і Александрыі ў нашы ўніверсітэты па навуку едзе моладзь. А гэта значыць, што без культуры і навукі не можа быць высокай цывілізацыі.

Сам будынак Новага музея пераканаўча сведчыць, як важна захоўваць спадчыну продкаў. Музей аднаўлялі з 1986 па 2009 год. За гэты час перасталі існаваць некалькі вялікіх дзяржаў, узніклі новыя краіны. Час ідзе. А кунсткамера стаіць і працягвае традыцыі.

Жыць як у «Кабарэ»

Летась Берлін наведалі 11 млн чалавек. Гэта ў тры разы больш за колькасць карэнных жыхароў, якіх 3,5 млн. З 1 ліпеня ўведзены 5-працэнтны падатак на турыстаў

▼ **Ля мемарыяльнай кіркі кайзера Вільгельма: любімая мясціна спатканняў гараджан і турыстаў**

у атэлях. Жыць у гасцініцы і без таго было нятанна. Прасцей зняць пакой, або, калі едзеш з сябрамі, – цэлую кватэру. У самым цэнтры горада ў доме пачатку XX стагоддзя гэта каштуе ўсяго 250 тыс. рублёў з чалавека за суткі. Ці памятаеце фільм «Кабарэ», дзе галоўны герой англічанін Браян Робертс прыходзіць у берлінскую кватэру спявачкі амерыканкі Салі Боўлз, і тая прапануе яму вольны пакой? Тыя самыя кватэры з пакоямі для турыстаў – і цяпер рэальнасць. У розных частках горада яшчэ захаваліся кварталы з дамамі, дзе не толькі мury, але нават драўляныя дзверы, усходы стаяць па сто і больш гадоў. Нягледзячы ні на якія катаклізмы.

Таму мяне не здзіўляе, што ў гэты горад імкнуцца трапіць з усіх куткоў Еўропы. І не толькі на шпацыр, але і пажыць. Знаёмы з Сербіі паехаў вучыцца ў Вільню на філалогію, за паўгода вывучыў літоўскую мову, але, калі яму прапанавалі перабрацца ў Берлін на пасаду адміністратара атэля, нават не разважаў. Цяпер, калі кошт жыцця ў Берліне патроху расце праз наплыў замежнікаў, серб Вук турбуецца, каб не «панаехала» ажно занадта тых, хто створыць яшчэ больш жорсткую канкурэнцыю на рынку працы, арандаванага жылля. Славяне ў Берліне пачуваюцца добра з даўніх часоў. І ўліваюцца ў нямецкае мора...

Я ж спадзяюся: у будучыні яшчэ больш немцаў адкрыюць для сябе Мінск. Летась Біблія Скарыны з Верхнялужыцкай навуковай бібліятэкі, што ў горадзе Гёрліц, была прадстаўлена ў нашай Нацыянальнай бібліятэцы і ў Нясвіжскім замку. На Міжнародным фестывалі Юрыя Башмета ў Мінску выступалі музыканты Берлінскага філарманічнага аркестра. Сёлета пасольства ФРГ і Інстытут імя Гётэ прэзентавалі свой стэнд на Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы. Плённа супрацоўнічаюць мовазнаўцы і гісторыкі дзвюх краін. На жаль, так званых «арганізаваных турыстаў» з ФРГ Белстат налічыў у нашай краіне няшмат: у 2011 годзе – 2191 чалавек, 2010-м – 2245, 2009-м – 2568. Магчыма, адной з добрых нагод наведаць Беларусь стане чэмпіянат свету па хакеі. Прынамсі, факт ёсць факт: у самалёце разам са мной у Мінск ляцела даволі многа немцаў.

Так што, Herzlich Willkommen! Сардэчна запрашаем!

Фота аўтара